

Sygn. akt V Ca 275/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Adam Simoni (spr.)
Sędziowie:	SSO Wojciech Misiuda SSR del. do SO Piotr Osowy
Protokolant:	Tomasz Kluz

po rozpoznaniu w dniu 16 listopada 2017 r. w Rzeszowie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. B. i małol. P. B. reprezentowanego przez matkę M. B.

przeciwko F. B.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Rzeszowie

z dnia 15 lutego 2017 r. sygn. akt III RC 544/16

I. oddala apelację,

II. nie obciąża powodów obowiązkiem zwrotów pozwanemu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSO Adam Simoni SSO Wojciech Misiuda SSR del do SO Piotr Osowy

Sygn. akt V Ca 275/17

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 listopada 2017r.

Wyrokiem z dnia 15 lutego 2017r., sygn. akt III RC 544/16, Sąd Rejonowy w Rzeszowie oddalił powództwo J. B. i małoletniego P. B. reprezentowanego przez matkę M. B. przeciwko F. B. o podwyższenie alimentów (pkt I) oraz zniósł wzajemnie koszty procesu pomiędzy stronami (pkt II).

Sąd Rejonowy, w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego ustalił, że obowiązek alimentacyjny pozwanego względem dzieci został ustalony wyrokiem rozwodowym. Pozwany uznał żądanie w tym przedmiocie do kwoty po 1.000 zł miesięcznie, widząc potrzebę zabezpieczenia dzieciom odpowiedniego poziomu utrzymania, ponad potrzeby standardowe. Matka dzieci szacowała te koszty na kwotę po 2.000 zł w stosunku miesięcznym. Obecnie powódka J. B. jest w klasie maturalnej, jej potrzeby uległy zwiększeniu w związku z koniecznością przygotowania się do matury; pobiera ona prywatne lekcje z matematyki. Wzrosły jej koszty utrzymania w zakresie potrzeb bieżących. J. B. zamierza po złożeniu egzaminu dojrzałości podjąć studia. Nastąpił również wzrost potrzeb małoletniego powoda P. B., przy czym zmiana ta nastąpiła w sferze nie tylko bieżących potrzeb, ale również dodatkowych wydatków takich jak korepetycje oraz leczenie. Obecny koszt utrzymania uprawnionych stroną powodowa ocenia w przedziale od 2.300 do 2.500 zł miesięcznie. Pozwany prowadzi działalność gospodarczą. W sprawie rozwodowej dochód z tego tytułu określał on na poziomie od 3.000 zł do 5.000 zł, a obecnie od 5.000 do 7.000 zł miesięcznie. Zobowiązany płaci alimenty regularnie, a nadto partycypuje w kosztach utrzymania syna ponad swój obowiązek, wydatkując na ten cel od 400 do 500 zł miesięcznie (nie są to koszty związane z kontaktami ojca z dzieckiem). Po rozwodzie M. B. i F. B. przeprowadzili podział majątku wspólnego, w wyniku którego pozwany przejął majątek związany z działalnością gospodarczą, a M. B. otrzymała dwa domy oraz kwotę 1 miliona zł. Pozwany przekazał dzieciom po 250 tys. zł.

Czyniąc powyższe ustalenia Sąd Rejonowy oparł się na okolicznościach przyznanych, wskazując, że materiał procesowy w sferze okoliczności faktycznych tworzą wypowiedzi stron, a także że instytucją, która służy ustaleniu spornych okoliczności faktycznych, jest informacyjne przesłuchanie, z którym wiąże się obowiązek przedstawienia sądowi pełnego stanu faktycznego (bez zatajania istotnych okoliczności) oraz powinność wypowiedzenia się co do twierdzeń strony przeciwnej (art. 3 i 207 k.p.c.). W ocenie Sądu Rejonowego przemilczenie istotnych okoliczności może stanowić podstawę dokonywania ustaleń bez potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego. Okoliczności przyznane wprost (art. 229 k.p.c.) lub pośrednio (art. 230 k.p.c.) wykluczają możliwość przeprowadzenia postępowania dowodowego, a przede wszystkim uwzględnienia wniosku o przesłuchanie stron.

Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie w świetle art. 138 k.r.o. Wskazał, że stwierdzenie zmiany stosunków w odniesieniu do potrzeb uprawnionych niekoniecznie musi prowadzić do uwzględnienia powództwa. W stanie faktycznym, w którym występują okoliczności uchylające obowiązek alimentacyjny pozwanego, kwestia wzrostu kosztów utrzymania powodów przestaje mieć znaczenie. Przy takim obrocie sprawy odpada potrzeba ustalenia tego, w jakim wymiarze nastąpiła zmiana stosunków po stronie uprawnionych. Taka sytuacja ma miejsce np. gdy potrzeby dzieci mogą być zaspokojone z ich majątku. Zdaniem Sądu Rejonowego kluczowym zagadnieniem dla rozstrzygnięcia obu powództw jest fakt, który nie jest sporny pomiędzy stronami. Chodzi o przekazanie przez pozwanego na rzecz dzieci znaczącej sumy pieniężnej. Nastąpiło to po dokonaniu konkretyzacji obowiązku alimentacyjnego. Różnica w ocenie tego faktu wyrażonej przez obie strony sprowadza się tylko do tego, że według pozwanego obdarowanie powodów kwotami po 250.000 zł wyczerpuje jego obowiązek alimentacyjny co do potrzeb, jakie powstały w późniejszym okresie. Natomiast strona powodowa wyraża przekonanie, że wpłacone sumy pieniężne stanowią ekwiwalent z tytułu cierpień doznanych przez dzieci w związku z rozkładem pożycia rodzinnego. Zdaniem Sądu Rejonowego argumentacja powodów nie jest przekonywująca, gdyż nie wyklucza ona możliwości wykorzystania pozyskanych środków dla pokrycia nowych wydatków. Skoro pozwany dokonał na rzecz powodów istotnego przysporzenia, którego wartość znacznie przekracza wysokość dochodzonego świadczenia, to rzeczą Sądu jest dokonanie subsumpcji prawnej przy uwzględnieniu tej okoliczności. W myśl art. 133 k.r.o. rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania.

Powodowie zaskarżyli powyższy wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez podwyższenie alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Rzeszowie z dnia 18 sierpnia 2015r. sygn. akt I C 492/15 z kwot po 1.000 zł na kwoty: po 1.600 zł na rzecz małoletniego powoda P. B. i po 1.700 zł na rzecz powódki J. B.. Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie na ich rzecz kosztów procesu za obie instancje. Zaskarżonemu orzeczeniu powodowie zarzucili naruszenie:

- art. 212 § 1 k.p.c. przez uznanie, że wysłuchanie informacyjne stanowi dowód w sprawie, a w konsekwencji uznaniu tych wyjaśnień za podstawę ustaleń faktycznych, podczas gdy nie stanowi ono dowodu w sprawie, w konsekwencji na jego podstawie sąd nie miał prawa dokonywania jakichkolwiek ustaleń faktycznych,

- art. 210 § 2 k.p.c. w zw. z art. 230 k.p.c. przez uniemożliwienie stronie powodowej złożenia oświadczenia co do twierdzeń pozwanego dotyczących okoliczności faktycznych i w konsekwencji błędne przyjęcie, że powodowie nie zaprzeczyli twierdzeniom pozwanego, pomimo że złożyli wniosek na rozprawie o umożliwienie im ustosunkowania się do twierdzeń pozwanego, zaś Sąd I instancji odmówił możliwości zajęcia stanowiska procesowego stronie,

- art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 258 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadka na okoliczność ustalenia zwiększenia usprawiedliwionych potrzeb powódki J. B. i sytuacji materialnej rodziców, które okoliczności miały istotne znaczenie, a sporne okoliczności nie zostały jeszcze dostatecznie wyjaśnione,

- art. 217 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 299 k.p.c. przez zaniechanie przez Sąd I instancji przeprowadzenia właściwego postępowania dowodowego poprzez pozostanie przy informacyjnym wysłuchaniu stron i zaniechaniu przeprowadzenia dowodu w trybie art. 299 k.p.c., pomimo że pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym wydanie wyroku nie w oparciu o dowody, a w oparciu o wypowiedzi stron niemające mocy dowodowej,

- art. 212 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, dokonanej wybiórczo i wbrew zasadom logiki oraz doświadczenia życiowego, polegające na uznaniu za udowodnione twierdzeń pozwanego o wyczerpaniu jego obowiązku alimentacyjnego, podczas gdy pozwany wbrew ustawowemu obowiązkowi na tę okoliczność nie przeprowadził żadnego dowodu, a przesłuchanie go w trybie art. 212 k.p.c. takim dowodem nie jest i nie podlega wartościowaniu z punktu widzenia art. 233 § 1 k.p.c.

- art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 248 k.p.c. przez brak dopuszczenia z urzędu dowodu z dokumentu w postaci aktu notarialnego z dokonanej czynności podziału majątku wspólnego i nie zobowiązanie stron do przedłożenia tego dokumentu, a znajdującego się w posiadaniu stron, który to dowód stanowi istotny fakt dla rozstrzygnięcia sprawy,

- art. 138 k.r.o. przez jego niezastosowanie w sytuacji, gdy doszło do zmiany stosunków tj. zwiększyły się usprawiedliwione potrzeby uprawnionych powodów oraz zwiększyły się zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego,

- art. 133 k.r.o. przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że podarowane kwoty na rzecz powodów wyczerpują obowiązek alimentacyjny pozwanego, podczas gdy powodowie nie osiągają dochodu z ich majątku wystarczającego na pokrycie kosztów ich utrzymania i wychowania (art. 103 k.r.o.), a na mocy umowy darowizny strony ustaliły, że kwota darowizny nie obejmuje obowiązku alimentacyjnego F. B. bieżącego i przyszłego związanego z ewentualnym wzrostem kosztów utrzymania powodów.

Na podstawie art. 380 k.p.c. powodowie wnieśli o rozpoznanie przez Sąd II instancji postanowienia Sądu I instancji oddalającego wniosek powodów o przesłuchanie świadka i stron zgłoszony w pozwach.

Na podstawie art. 382 k.p.c. powodowie wnieśli o dopuszczenie i przeprowadzenie na etapie postępowania apelacyjnego dowodu z aktu notarialnego zawartego w dniu 18 sierpnia 2015r. na okoliczność, iż darowane w podziale majątku wspólnego kwoty na rzecz powodów nie wyczerpują obowiązku alimentacyjnego pozwanego, albowiem przeprowadzenie tego dowodu ma istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, a strona z uwagi na brak doręczenia jej odpowiedzi na pozew nie mogła zgłosić w/w wniosku wcześniej.

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powodów oświadczył, iż w akcie notarialnym, z którego domaga się przeprowadzenia dowodu wynika, iż darowizny poczynione na rzecz powodów w wysokości po 250.000 zł nie są

przeznaczone na świadczenia alimentacyjne a jedynie na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych. Wobec pozbawienia powodów możliwości dowodzenia przed Sądem I instancji podniósł zarzut nieważności postępowania.

W odpowiedzi na apelację powodów pozwany wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od powodów kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powodów nie zasługuje na uwzględnienie.

W kontekście licznych zarzutów strony powodowej należy na wstępie podkreślić, że w przedmiotowej sprawie do oddalenia powództwa o podwyższenie alimentów doszło nie z tego względu, że ustalono, że nie zwiększyły się usprawiedliwione potrzeby powodów i możliwości zarobkowe pozwanego, a z uwagi na przyjętą przez Sąd I instancji ocenę dokonanego przez pozwanego na rzecz powodów przysporzenia majątkowego w kwotach po 250.000 zł na rzecz każdego dziecka. Spór co do potrzeby przeznaczenia kwoty 250.000 zł przez każdego z powodów na potrzeby małoletnich nie jest sporem co do faktów, lecz sporem o charakter prawny świadczenia, co ma zasadnicze znaczenie dla oceny zarzutów apelacji.

Nie zasługuje na uwzględnienie postawiony przez powodów na rozprawie apelacyjnej zarzut najdalej idący tj. zarzut nieważności postępowania. Nie można uznać, że powodów pozbawiono możliwości obrony swych praw pozbawiając ich możliwości dowodzenia. Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt 5 k.p.c. zachodzi wówczas, gdy z powodu uchybienia przez sąd przepisom postępowania strona, wbrew swojej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części, jeżeli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji. Rozstrzygnięcie, czy w danym konkretnym przypadku doszło do pozbawienia strony możliwości działania, wymaga kazuistycznego podejścia. W przedmiotowej sprawie nie można uznać, że powodowie zostali pozbawieni możliwości dowodzenia. Na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku przez Sąd I instancji reprezentujący powodów pełnomocnik nie wniósł o uzupełnienie postępowania dowodowego, co wynika z protokołu rozprawy z dnia 15 lutego 2017r. (k. 97v.), nie składał również zastrzeżeń do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. Poza tym pomiędzy stronami nie było sporne, że pozwany przekazał na rzecz każdego z powodów kwotę 250.000 zł. Przeprowadzenie zatem dowodu z aktu notarialnego nie było potrzebne. Nie można więc zarzucać Sądowi Rejonowemu, że dowodu tego nie przeprowadził z urzędu. Na uwzględnienie nie zasługują również pozostałe zarzuty powoda odnośnie naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisów prawa procesowego. Informacyjne wysłuchanie stron posłużyło Sądowi I instancji do ustalenia zakresu okoliczności spornych i okoliczności przyznanych na podstawie art. 229 k.p.c. i art. 230 k.p.c., w sposób zgodny z funkcją tzw. informacyjnego wysłuchania wskazaną w doktrynie. Powodowie mylą przyznanie faktu z jego oceną. Nie można uznać, że powodowie nie mieli możliwości ustosunkować się do twierdzeń pozwanego. Wysłuchanie informacyjne pozwanego miało miejsce przed wysłuchaniem powodów, nie było więc przeszkód, by powodowie słuchani później wyrazili swoje stanowisko odnośnie twierdzeń pozwanego. Całkowicie niezrozumiały wydaje się zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 233 k.p.c. w sytuacji, gdy powodowie z jednej strony zarzucają, że Sąd nie przeprowadził postępowania dowodowego, a z drugiej strony stawiają zarzut dotyczący przekroczenia granic swobodnej oceny dowodów, co jest wewnętrznie sprzeczne.

Sąd I instancji nie naruszył również przepisów prawa materialnego. Należy zaaprobować przyjętą przez Sąd Rejonowy ocenę dokonanego przez pozwanego na rzecz powodów przysporzenia majątkowego w kwotach po 250.000 zł przeprowadzoną w kontekście uregulowań zawartych w art. 138 k.r.o. w zw. z art. 133 k.r.o. Niekiedy samo stwierdzenie, że doszło do zmiany stosunków w postaci zwiększenia się potrzeb uprawnionych i możliwości zarobkowych zobowiązanego do alimentacji, nie prowadzi do uwzględnienia powództwa o podwyższenie alimentów. Jak słusznie uznał Sąd Rejonowy taka sytuacja ma miejsce, gdy potrzeby dzieci mogą być zaspokojone z ich majątku. Przepis art. 133 § 1 k.r.o. stanowi, że rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. Ewentualne zwiększone potrzeby powodów mogą zostać zaspokojone z ich majątków. Powodowie nie mogą domagać się podwyższenia alimentów od pozwanego, który po dokonaniu

konkretyzacji obowiązku alimentacyjnego w wyroku rozwodowym 18 sierpnia 2015r. obdarował powodów kwotami po 250.000 zł. Jakkolwiek przyjmuje się, że substancja majątku powinna zostać w zasadzie nienaruszona, to pogląd ten może wywoływać wątpliwości, jeżeli majątek dziecka przedstawia bardzo wysoką wartość i zużycie jego części w celu osiągnięcia środków bieżącego utrzymania nie pozbawi ani istotnie nie zmniejszy zabezpieczenia majątkowego dziecka w przyszłości, a będzie stosowna w kontekście okoliczności, w jakich dany przedmiot majątkowy znalazł się w majątku dziecka - był uprzednio darowany przez rodzica, od którego obecnie dziecko żąda środków utrzymania. Jak trafnie zauważył Sąd Rejonowy obowiązek alimentacyjny niekoniecznie musi być urzeczywistniony poprzez uiszczanie miesięcznych rat alimentacyjnych. Nie jest wykluczone, aby zobowiązany wypełnił swój obowiązek przeznaczając na potrzeby dziecka określoną sumę pieniężną, która wystarczy na pokrycie wydatków związanych z utrzymaniem uprawnionego w dłuższej perspektywie czasowej. W niespornych okolicznościach przedmiotowej sprawy tj. biorąc pod uwagę, że pozwany po ustaleniu wymiaru alimentów wyposażył powodów w znaczący majątek, prawidłowo przyjął Sąd Rejonowy, że brak jest przesłanek do podwyższenia alimentów zgodnie z żądaniem pozwu. Za prawidłowością orzeczenia o oddaleniu powództwa w przedmiotowej sprawie przemawia również zasada solidaryzmu rodzinnego, na której opiera się obowiązek alimentacji. W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie ma podstaw, jak chcieliby tego powodowie, aby środków pieniężnych przekazanych im przez pozwanego, nie uwzględniać przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy w oparciu o przepisy art. 138 k.r.o. w zw. z art. 133 k.r.o. Nawet jeśli przekazanie powodom kwot po 250.000 zł nie stanowiło realizacji obowiązku alimentacyjnego, to nie można tego przysporzenia uznać za niebyłe, bądź bez znaczenia dla oceny zasadności roszczenia powodów o podwyższenie alimentów, biorąc zwłaszcza pod uwagę, że pozwany dokonał zabezpieczenia przyszłości powodów w sposób znacznie przekraczający typowy sposób zabezpieczenia przyszłości dzieci przez rodziców w naszym społeczeństwie. W kontekście powyższych uwag za okoliczność bez znaczenia należy uznać zapis zawarty w aktach notarialnych, na który powołują się powodowie, a zgodnie z którym kwota darowizny nie miała obejmować obowiązku alimentacyjnego pozwanego względem powodów. Tego rodzaju oświadczenie pozwanego nie ma doniosłości, jaką przypisuje mu strona powodowa i nie zmienia oceny wyrażonej przez Sąd Rejonowy, a zaakceptowanej przez Sąd Okręgowy, odnośnie przesłanek z art. 138 k.r.o. w zw. z art. 133 k.r.o. W szczególności oświadczenie to nie wyklucza możliwości wykorzystania pozyskanych przez powodów środków dla pokrycia ich nowych wydatków.

Wobec powyższego apelację powodów należało oddalić jako bezzasadną, o czym orzeczono w pkt I wyroku w oparciu o art. 385 k.p.c.

W pkt II wyroku Sąd Okręgowy odstąpił od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów postępowania apelacyjnego na podstawie art. 102 k.p.c., mając na uwadze charakter sprawy oraz silne przekonanie strony powodowej o zasadności swojego roszczenia.

SSO Adam Simoni SSO Wojciech Misiuda SSR del. do SO Piotr Osowy